

Nr 356.

Av herr Holmbäck, med förslag till lag om ändring i 13 kap. 12 § giftermålsbalken.

Jämlikt det 1928 införda andra stycket i 13 kap. 12 § giftermålsbalken föreskrives att efterlevande make äger av giftorättsgodset städse bekomma egendom till så stort värde att den jämte egendom som må enskilt tillhöra honom uppgår till tre tusen kronor. När bestämmelsen tillkom ytttrade första lagutskottet, vars utlåtande godkändes av riksdagen, att bestämmelsens syfte att sammanhålla det ringa hemmet vore i hög grad beaktansvärt och att skälen för att den efterlevande borde äga behålla det hela orubbat och utan belastning av annans framtida anspråk vore starkare ju ringare boet vore.

Vid 1951 års riksdag väcktes inom första kammaren av herrar Ahlkvist och Georg Pettersson en motion att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående höjning av den i lagrummet angivna värdegränsen. I anledning av motionen anhöll riksdagen att Kungl. Maj:t ville upptaga frågan om dylik höjning till skyndsamt behandling.

I det betänkande, som den 9 oktober 1951 avgavs av advokaten Sigrid Beckman om behovet av ändringar i giftermålsbalken, uttalades att såväl en höjning av 3 000-kronorsregeln som en utvidgning av dess tillämpningsområde framstode som riktig för den som arbetade i det praktiska rättslivet. I den förteckning på tillämnade propositioner, som delgivits årets riksdag, förekommer emellertid icke någon proposition om höjning av värdegränsen.

Det är också tydligt att ingående överläggningar böra äga rum om man syftar till att höja värdegränsen till t. ex. 30 000 kronor — ett belopp, som angavs som riktpunkt i 1951 års motion — eller till att samtidigt även vidga stadgandets tillämpningsområde. Frågan härom kan taga några år, då motsatta intressen i hög grad göra sig gällande. En höjning av värdegränsen till 6 000 kronor med bibehållande av bestämmelserna i övrigt synes emellertid böra äga rum omedelbart. Man skulle då få en bestämmelse, som sakligt sett låge mycket nära den 1928 beslutade regeln. Genom det starka fallet i penningvärdet fyller icke regeln den uppgift, man 1928 avsett åt den. En utredning för att konstatera detta förhållande är onödig, och det finnes över huvud icke anledning att vänta kanske två à tre år med en lagändring för att beträffande de små dödsbon, varom här är fråga, återställa lagstiftningen till samma reella innehåll, som man vid dess tillkomst avsett att ge den. Under dessa år blir det givetvis tusentals dödsbon, som komme att lyda under den gamla regeln om den ej ändras omedelbart. I framtiden när ve-

derbörliga förarbeten ägt rum kan man företaga höjning och eventuellt andra förändringar.

Jag får därför föreslå att riksdagen ville fatta beslut om sådan ändring av 13 kap. 12 § andra stycket giftermålsbalken att ordet »tretusen» utbytes mot »sextusen». Den nya bestämmelsen torde lämpligen böra träda i kraft den 1 juli 1952 samt bör givetvis gälla endast i de fall, då äktenskap upplösts efter detta datum genom makes död. Det är nödvändigt att i en övergångsbestämmelse taga hänsyn till makar, å vilkas förmögenhetsförhållanden äldre giftermålsbalken är tillämplig. Dyligt hänsynstagande skedde redan då andra stycket i paragrafen infördes år 1928.

Riksdagen har i allmänhet icke hittills velat begagna sitt lagstiftningsinitiativ på annat sätt än genom att hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till lagändring i viss riktning. Stundom har detta skett så att man anhållit om förslag i ärendet till samma riksdag. Anledningen till riksdagens hållning torde varit önskan att lagrådets yttrande skulle inhämtas innan riksdagen fattat sitt beslut. Denna ståndpunkt torde också vara riktig, men jag tillåter mig påpeka att det även förekommit att lagrådets yttrande inhämtats i den ordning, varom 46 § riksdagsordningen stadgar,

Med stöd av vad ovan angivits får jag föreslå,
att riksdagen ville för sin del antaga förslag till

Lag

om ändring i 13 kap. 12 § giftermålsbalken.

Häri genom förordnas att 13 kap. 12 § giftermålsbalken skall hava ändrad lydelse på sätt nedan sägs:

12 §.

Sker bodelning — — — lida inskränkning.

Efterlevande make äge av giftorättsgodset, såvitt det räcker, städse bekomma egendom till så stort värde, att den jämte egendom, som må enskilt tillhöra honom, uppgår till sextusen kronor.

Vad i — — — efter honom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1952 och skall, där äktenskap blivit genom makes död upplöst efter den 30 juni 1952, äga tillämpning ändå att äktenskapet blivit ingånget innan nya lagen trätt i kraft. Har äldre giftermålsbalken varit tillämplig å makars förmögenhetsförhållanden, skall bestämmelsen om rätt att bekomma egendom av makarnas giftorättsgods gälla samfällda boet.

Stockholm den 26 januari 1952.

Ake Holmbäck.